

Sófár

2007. 11. 30.

אזאגערעגיאזא - a Nyíregyházi Zsidó Hitközség lapja

A megoldhatatlan kérdés

Heller Ágnes Nyíregyházán

TOVÁBBI CIKKEINKBŐL: Heller és a csapda ■ Az egykori balkányi zsidó közösségre emlékezve ■ Nyári utazás az Egyesült Államokban ■ Az észbontó város ■ Öröm és üröm... ■ Gyűlöletbeszéd: ítéljen a nép!

A megoldhatatlan kérdés

Heller Ágnes Nyíregyházán

„A zsidóság, mint megoldhatatlan kérdés“ címmel tartott előadást októberben Heller Ágnes filozófus a nyíregyházi Bethlen Gábor Oktatási Alapítvány meghívására a Happy Centrumban. Az alábbiakban részleteket közlünk előadásából.

A zsidókérdés problémája a jelen perspektívájából merül fel. Mindig volt zsidókérdés, mióta zsidóság létezik, de a kérdés mindig a jelen szempontjából vetődik fel. Az a szó, hogy „zsidókérdés“ (judenfrage) új, a németek találták ki a XIX. században, de visszavetíthetjük ezt a történelem mélyére, hogy megválaszolhassuk azt, hogy miért megoldhatatlan a zsidókérdés.

A zsidóság a szétszórattástól fogva nem csak Izrael földjének területén élt.

Jeremiás próféta figyelmeztetése szerint azoknak a zsidóknak, akik idegen országban élnek, engedelmessé kell az ország törvényeinek, mert annak java az ő javuk is. Sajnos ez a tanács nem mindig vált be. A zsidókérdés éppen azzal kapcsolatban születik meg, hogy amit Jeremiás előre látott, nem úgy valósult meg. Bár az Izraelen kívül élő zsidók engedelmessé váltak az idegen ország törvényeinek, az ország java mégsem vált az ő javukra, mert mindig felvetődött az, amit manapság zsidókérdésnek neveznek.

A zsidókérdésnek három fázisát szokás megkülönböztetni. Az első fázist judeofóbiának nevezik. A másik az antijudaizmus, míg a harmadik az antiszemitizmus.

A pogány világban a judeofóbia volt a zsidókérdés. Ez az „irtózás“ a zsidóktól jellemző volt mind a görögökre, mind a rómaiakra az i. e. előtti I. és II. századtól egészen Róma bukásáig.

A judeofóbia központi gondolata az volt, hogy a zsidók ateisták, mivel nem hisznek a császárok istenségében, nem engedik felállítani a császár-isten szobrát Jeruzsálemben. Ezt ateizmusnak tekintették, istentelenségnek. Valóban volt valami alapja ennek, hiszen világos volt, hogy a zsidók nem imádják a császárokat, nem fogadják el azt, hogy egy ember isten legyen.

Abban az időszakban, amikor egy kultúra válságba kerül, azokra koncentrálnak a gyűlölet, akik kétségbe vonják ennek a kultúrának fölényét. Ezért ▶

Heller Ágnes dedikál

irányult a gyűlölet a zsidókra már a pogány világban: idegenek, furcsaságok voltak. Ennek köszönhető az első nagy pogrom, az alexandriai vérengzés is, melynek során a virágzó alexandriai zsidó kolónia és kultúra semmisült meg.

A pogrommal egy időben a vérvád is felmerült ugyanebben a korszakban. Apion egyiptomi szerző szerint például minden évben Peszách előtt a zsidók elfogtak egy görög férfit, ketrebe zárták, etették, itatták, míg kövér nem lett és a széder-estén levágták, és pici darabokat ettek a húsából.

A judeofóbiát a keresztény antijudaizmus követte, ami azért fura, mert az evangéliumokban nincsen semmi implikáció arra nézve, ami az antijudaizmusban centrális szerepet játszott, azaz, hogy a zsidók ölték meg Krisztust. Az sincs benne az evangéliumokban, hogy a zsidók gyűlöltek, kitesztették volna Krisztust, de a keresztény köztudatban ez így alakult ki annak ellenére, hogy a hivatalos katolicizmus szerint a zsidóság bűne csupán az, hogy nem ismerték el a Megváltót, holott közéjük jött. A katolikus köztudatban azonban az terjedt el, hogy a zsidók ölték meg Krisztust.

Erre jó ellenpélda az, hogy amikor Krisztus számon bevonult Jeruzsálembé, a nép ujjongva üdvözölte, Messiásnak kiáltotta ki. A kérdés az: kik voltak ezek az emberek? Keresztények? Csak zsidók mondhatták ezt!

A keresztény antijudaizmus vallási jellegű volt. Addig gyűlöltek a zsidót, míg zsidó vallású maradt. Abban a pillanatban, mikor a zsidó kereszténnyé lett, már nem gyűlöltek, mert felvette a kereszténységet.

Hogyan lehetséges az, hogy a zsidóság megmaradt ilyen körülmények között, hiszen a kereszténység felvételével könnyen megszabadulhattak az üldözéstől? A zsidókérdésnek egy másik érdekes mozzanata ez: zsidónak lenni mindig választás kérdése. Többnyire az emberek beleszületnek egy vallásba, de a középkorban a zsidó választhatott és választania is kellett, mert hiába született zsidónak, választhatta a kereszténységet, vagy később az

iszlám vallást. Sokan más vallást is választottak, de a kérdés az, hogy akik nem, azok miért nem? Miért választották inkább az üldözöttest?

Abban az évben, amikor Amerikát felfedezték, kiűzték Spanyolországból a zsidókat. Őket is ugyanolyan választás elé állították, hogy kikeresztelkednek, vagy elhagyják az országot. A harmadik eset - amit sokan vállaltak - a mártírság volt. Hagyták magukat máglyán elégetni.

Az újdonság azokkal szemben lépett fel, akik keresztények lettek. Már a Don Quijotéban is olvasunk az „újkeresztényekről“. A pikareszk (szerk. megj.: XVI. századi spanyol műfaj, melynek főhőse többnyire egy szegény csavargó) regények írói többnyire zsidó származású újkeresztények voltak, mivel az egész identitásprobléma, ami körül a pikareszk regény forog, nagyon erősen a kereszténnyé vált zsidóknak a problémái voltak. Csak ők küszködtek ilyen identitászavarral. Sancho Panza is folyton azt mondogatta, „én nem újkeresztény vagyok“. Egyébként állítólag a Don Quijotét is egy újkeresztény írta és nem Cervantes maga.

Az újkeresztények között voltak olyanok, akik őszintén katolikusok lettek, és közülük sokan a katolicizmus megújításának fő kezdeményezőivé váltak, mint például Szent Terézia, aki szintén egy converto családból származott. Igen sok inkvizítor volt zsidó származású, hiszen buzgalmukban túltettek mindenben.

Ekkor lépett színre egy újfajta pogrom, aminek az volt a sajátossága, hogy fajelméleten alapult. Eddig a pogromok a keresztény világban vallási alapúak voltak. Ha a zsidó áttért, akkor nem volt többé zsidó. De a XV. század végén, és a XVI. század elején elkezdtek üldözni az újkeresztényeket. Pogromokat szerveztek olyanok ellen, akik keresztények voltak de facto, de azzal gyanúsították őket, hogy lelkük mélyén még zsidók maradtak, vagy azért üldözték őket, mert a szüleik, vagy a nagyszüleik zsidók voltak. Tipikusan fajelméleti alapra helyezték a zsidóüldözést. Nem az volt a kérdés, hogy milyen a vallásod, ha nem az, hogy ▶

Heller Ágnesről

1929-ben született Budapesten egy középosztályhoz tartozó zsidó családban. Édesapja, Heller Pál Auschwitzban pusztult el, míg ő és édesanyja túléltek a Vészkorszakot.

Egyetemi tanulmányai során figyelme a filozófia felé fordult és Lukács György filozófus előadásait hallgatta.

1947-ben csatlakozott a Kommunista párthoz és érdeklődése a marxizmus irányába terelődött, azonban úgy érezte, hogy a párt elfojtja tagjaiban a szabad gondolkodás iránti igényt. Nézetei miatt először 1949-ben zárták ki a pártból. 1953-ban Nagy Imre miniszterelnöksége idején, Lukács György irányítása alatt megkezdhette doktori tanulmányait. 1955-ben a filozófiai tudományok kandidátusa lett.

Az 56-os forradalom után Heller ideológiai összetűzésbe került az új moszkvahű Kádár kormánnyal, mivel nézetei szerint a marxizmus és a szocializmus vívmányait minden egyes nemzetben más és más úton kell megvalósítani. Újra kizárták a pártból és elvesztette akadémiai állását, de 1963 és 1973 között mégis az MTA Szociológiai Kutatócsoport munkatársa lehetett, és ledoktorálhatott.

1968-ban tiltakozva Csehszlovákia szovjet inváziója ellen a kelet-európai államok korrupcióját és totalitárius jellegét hangoztatta. Ezt természetesen rendőri zaklatások követték, míg 1973-ban újra kizárták a pártból, ami „politikai munkanélküliséghez“ vezetett. Helyzetét végül az oldotta meg, hogy 1977-ben férjével, az ugyancsak filozófus Fehér Ferencsel Ausztráliába emigráltak.

1986-ban New Yorkba költöztek, ahol a New School University filozófia professzora lett. 1989-ben tért vissza Magyarországra, és nyugdíjazásáig az ELTE Esztétika és a JATE Filozófia tanszékének egyetemi tanára volt.

1995-től az MTA rendes tagja, és Széchenyi díjas, 2006-ban Sonning-díjban részesült. ■

A zsidó viccek sem maradhattak el

ki volt az ősz. Ez a fajelmélet első megjelenése a zsidókérdés területén.

A felvilágosodás korában a polgári emancipációnak három nagy szakaszát különböztetjük meg: a zsidók emancipációját, a proletáriátus emancipációját, végül a nők emancipációját.

Emancipált az lett, aki polgárjogot kapott, aki részt vehetett a választásokon: választhatott és választható volt. Franciaországban a zsidókat lényegében a francia forradalom idején, a XVIII. század végén emancipálták, míg a többi európai államban később, a XIX. században.

A zsidókérdésnek egy új szakasza kezdődik a zsidóság emancipációjával, mert a zsidó emancipáció utáni zsidókérdést antiszemitizmusnak nevezzük. Itt már nem a vallási tartalom került előtérbe, hanem arról volt szó, hogy a zsidó egyenlő lett velünk, hiszen eddig nem volt az. Elszigetelten, gettóban éltek, másképp néztek ki, most azonban egyenlők lettek. A formális polgári egyenlőség hozta ki azt, amit antiszemitizmusnak nevezünk.

Ekkor alakultak ki a zsidókkal szembeni sztereotípiák, például: természetellenes népség, erkölcstelen, vad érzékiségű, pöffeszkedő, talmudista, okoskodó, értéktagadó stb.

Hogyan fogadták ezt a zsidók? Az identitásprobléma, mint igazán zsidó probléma az antiszemitizmus korában jelentkezik. Korábban nem volt ilyen gond: más volt a zsidó hite, mások voltak a szokásai. Az antiszemitizmus korában jött a kérdés: ki vagyok én, mit jelent zsidónak lenni? Zsidó vagyok-e, vagy francia?

Először azt mondták a zsidók: megértjük, hogy nem szeretnek bennünket, mert különállók vagyunk. Ezen úgy segíthetünk, ha hasonlóak leszünk a környezetünkhöz. Azonban ekkor az lett az antiszemitizmus tárgya, amiről azt hitték, hogy kihozza az embereket az antiszemitizmusból. A környezet reakciója az lett, hogy a zsidókat azzal vádolták, hogy a társadalomban elfoglalják a helyüket.

Jött két új megoldás: az asszimiláció és a cionizmus. Az asszimilációt meg kell különböztetni az integrációt, mikor

is az ember egy másik kultúrába úgy integrálódik, hogy elsajátítja annak nyelvét, kultúráját, de nem tagadja meg saját származását. Az asszimilációval együtt jár az is, hogy az ember letagadja a szüleit, azt, hogy ő valójában ki. A zsidó azzal dicsekszik, hogy senki sem látja rajta, hogy zsidó. Az asszimiláció hazudik, mert követője megtagadja önmagát.

Herzl Tivadar jutott arra a megállapításra, hogy az asszimiláció nem megoldás, hanem a zsidóságnak egy nemzeti otthont kell teremteni, ahol a zsidó zsidók között él, és ez véget fog vetni az antiszemitizmusnak. A cionisták kicsit magukévá tették azt az antiszemita sztereotípiát, hogy a zsidóság természetellenes, azaz a zsidóságra az ellenkezője volt jellemző annak, ami a többi népre: a legtöbb zsidó kereskedő, aztán értelmiségi, munkások és parasztok alig. A többi népben ez fordítva volt. Többnyire parasztok és munkások voltak, kevés kereskedővel és értelmiséggel. Ezt meg kellett változtatni. Ha a zsidók letelepszenek Palesztinában, a többség mezőgazdasággal fog foglalkozni, mint a többi nép. A cionizmus így szépen haladt előre, míg meg nem alakult Izrael Állama. Ez azonban nem vetett véget az antiszemitizmusnak.

Ma a holokauszt miatt nem lehet már úgy antiszemitának lenni, mint régen. A holokauszt emléke nem engedi, lehetet-

lenné teszi annak az antiszemitizmusnak a megújulását, ami a XX. századot jellemezte a holokauszt előtt. Itt vannak a hullák közöttünk, így a Vészkorszakot nem lehet meg nem történné tenni.

Az antiszemitizmus ilyen helyzetben más csatornát keres, és azt mindig meg is találja. Ez az új csatorna Izrael Állama. Az Izrael-ellenességben fejeződik ki ma az antiszemitizmus. Az Izrael iránti gyűlölet, az Izrael elleni abszurd tüntetések, és az ellene felállított szankciók a modern antiszemitizmus tipikus jelei. Az ENSZ-ben a legtöbb határozatot Izrael ellen hozták: ne mondja senki, hogy ez véletlen, e mögött nincs valami, ami a hagyományból jön, az emberi pszichéből, a psziché zsigeri gyűlöletéből.

A zsidókérdés tehát annyiban megoldhatatlan, hogy mindig valamilyen új formában lép fel. Nem az a megoldhatatlan kérdés azonban, hogy a zsidókat valaki mindig utálja, hanem az, hogy a zsidók egyáltalán miért léteznek még. Ez a zsidókérdés voltaképpen. Gondoljunk csak például az egyéb bibliai népekre. Szinte mind elpusztultak, azt sem tudjuk, mi lett velük. Egyedül a zsidók maradtak fent abból a hatalmas közel-keleti kultúrából, amiről a Biblia beszél.

Ez a zsidókérdés, amely megválaszolhatatlan...

lejegyezte: Tóth-Ábri Péter

Heller és a csapda

Nem Joseph, hanem Ágnes, és nem 22, hanem mondjuk '35 (a nürnbergi törvények éve) meg sok-sok előző és későbbi (év)szám, de a csapda, az stimel: A zsidóság, mint megoldhatatlan kérdés?

Ha pedig egy kérdést fel lehet tenni, akkor meg is lehet válaszolni azt, állítja Wittgenstein, aki melleleg anyai ágon szintén zsidó volt. (Van ennek jelentősége? Hogy mondta Einstein? Amíg egyetlen antiszemita életben van...)

A csapda pedig eleve benne van a kérdésfelvetésben. Mi az, hogy zsidóság? Megoldásra váró kérdés lenne? Ha igen, hát kinek a számára az? Maguk a zsidók, avagy nem-zsidó környezetük számára?

Nem vártam választ egyik legnagyobb gondolkodónktól, Heller Ágnestől. Nem is kaptam, mert úgy tűnik, ez a kérdés kivétel, ez megválaszolhatatlan...

Ha újra születhetne, akarna-e újra zsidó lenni? – hangzott el az előadónak feltett utolsó kérdés. Természetesen – felelte rá habozás nélkül, méltósággal.

Maradjunk ennyiben...

Somos Péter

Az egykori balkányi zsidó közösségre emlékezve

Sorstársam és barátom, Rákos Imre dedikálta fekete-gyászborítású könyvét, amely emléket állít a holokauszt során elpusztított több száz egykori Balkányban élt zsidó vallású magyar állampolgárnak.

A kötet címét (A szekér zörgése merre visz) a szerző abból a képzelt párbeszédéből vette, mely a zsidó családokat fuvarozó hajtó és az őket

semmi, sem a halottaik, se az Istenük, magának meg lehet még egy gebéje a zsidó istállóból.“

A könyv „Együttélés“ című fejezete a település összetételét mutatja be, szinte szociográfiai részletességgel 1840-től 1944-ig. 1851-ben 0,6 % evangélikust, 7,6 % görög katolikust, 64,6 % reformátust, 7,4 % római katolikust, és 14,6 % zsidó vallásút írtak össze. Az évek folyamán ezek a számok természetesen módosultak. Különböző tényezők hatására, a zsidó lakosság aránya 1941-re 5,6 %-ra csökkent. A fejezet áttekintést ad a zsidó lakosság foglalkozás szerinti megoszlásáról is.

Az életmód és szokások bizonyos vonatkozásaiban, valamint a vallásban eltérő zsidók konfliktusok nélkül éltek együtt a lakosság egyéb népességével. Balkány lakosságának együttélését a tolerancia jellemezte. A keresztény lakosság többsége úgy ítélte meg, hogy a zsidók hozzájuk hasonlóan szorgalmas emberek, becsületes munkával teremtik meg megélhetésük feltételeit, minden tekintetben törvénytisztelő polgárai a településnek.

A zsidótörvények, majd a háborús időszak antiszemita propagandájának erősödése folytán a tolerancia lazult, megjelent a kirekesztésnek több fontos eleme és érthető módon a zsidó lakosság körében egyre fokozódott a félelem, a kiszolgáltatottság érzése.

A könyv második fejezete a zsidó családok többségének életmódját, fontosabb jellemzőit mutatja be, mely sok tekintetben konkretizálja az előző rész megállapításait, következtetéseit.

Újszerű és érdekes képet kaphatunk arról a tízoldalnyi, történelmi kutatáson alapuló leírásról, mely Balkány zsidó lakosságának XVIII.-XIX. századi történetébe ad betekintést.

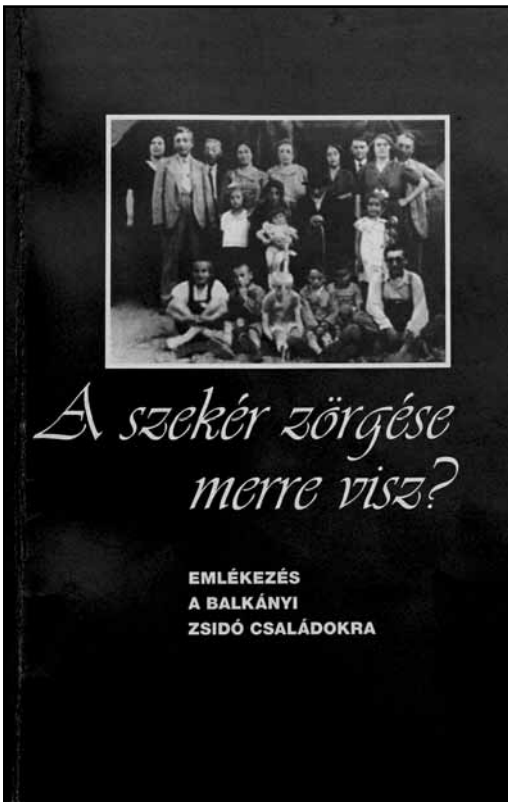
A „Tizenegyből ketten maradtunk“ című fejezetben Elbogenné Berkovits Olga mutatja be családját, majd írja le saját és Anni húga kálváriáját Balkánytól Auschwitz-Birkenau, a koncentrációs táborokon át a felszabadulásig és napjainkig. Egy, a holokauszt túlélő leány testvérpár életrajzi visszaemlékezésének lehetünk olvasói.

Az „Utolsó nap Balkányban“ című rész Reichman Magda emlékezése 18 képben, több helyszínen játszódik. A szereplők dialógusa, a cselekmény dinamikája film forgatókönyvszerűen teszi érezhetővé az üldözöttek sorsát, a szereplők gondolkodását és magatartását.

A kötetet képek, táblázatok, névsorok teszik teljesé. Megtalálható az áldozatok névsora, külön a gyerekek életkoruk megjelölésével, a családok veszteséglistája. Ezekből megállapítható, hogy Balkány zsidó vallású magyar állampolgárainak 80,9 %-át, közöttük 161 gyereket gyilkoltak meg, akiknek 37 %-a 10 éven aluli volt. A családok közel felében teljes a pusztulás, senki élő nem maradt, a barna téboly végzett velük.

A könyv véleményem szerint kordokumentum értékű. Megdöbbentő, hogy csak magánkiadásban jelenhetett meg. Szomorú, hogy egy ilyen, a magyarországi zsidó múlt egy kis - de tipikus - szeletének a bemutatásához, a fiatal nemzedékek nevelése szempontjából fontos, nélkülözhetetlen könyv a kiadásához nem kapott anyagi támogatást.

Kovács László

fegyveresen kísérő csendőr között folyt, amikor zsidó temető mellett haladtak el. A szekér megállt egy percre, mivel „rakománya“ imával búcsúzott halottaiktól. A csendőr durván, kiabálva továbbhaladásra nógatta a hajtót. „Még halottaiktól sem búcsúzhatnak?“ - fakadt ki a fuvaros, majd csendesesen kérdezte: „...a szekér zörgése vajon merre viszi őket?“ A csendőr cinikus válasza: „De lány szíve van! Nem segít ezeken már

Buchenwaldi évforduló

A nácik 1937. július 16-án, a két évszázadon át az egyetemes kultúra, a humanizmus, és a demokrácia bölcsőjének tartott „német Athén“, Weimar mellett az Ettersberg hegy 478 méter magas platóján nyitották meg a 75 hektár nagyságú buchenwaldi koncentrációs tábort.

Buchenwald nem halálgyár volt, mint Auschwitz. Buchenwald munkatábor, a lassú halál tábora volt. Itt - valamint a háború végén már - 110 férfi és 26 női külső melléktáborában felszabadulásukig a világ 32 országának összesen közel negyedmillió állampolgárát tartották fogva. Közülük 56 ezren lettek H. Himmler ördögi jelszavának, „Vernichten durch Arbeit!“ (Megsemmisíteni munka által!) áldozatai.

„Emlékezve élni és felelősséget vállalni!“ Ezzel a jelszóval szervezett 4 napos programot a Buchenwaldi Emlékhely és Weimar Város Főpolgármesteri Hivatala a buchenwaldi koncentrációs tábor megnyitásának 70. évfordulója alkalmából. A július 13-16. közötti eseményre 14 ország 60 egykori buchenwaldi foglyát hívták meg. A két magyar meghívott egyikeként vettem részt az érzelmekben gazdag, a múlt-ra részvétellel emlékező, az egykori foglyokat nagy tisztelettel fogadó és segítő rendezvényeken.

A programok csúcspontja július 14-én a Weimari Tanácsháza dísztermében a Weimari Nyilatkozat ismeretése és átadása volt. Az egyes országok nyelvére lefordított, díszkötésű példányokat a Nemzetközi Buchenwald-Dora és Táborai Bizottságának (IKBD) nemzeti alelnökei vették át. Az okmányt az IKBD Elnöke és Weimar Főpolgármestere mellett a város önkormányzatának minden tagja aláírta.

Kovács László

A Weimari Nyilatkozat

A buchenwaldi koncentrációs tábor volt foglyainak felhívása Weimar város polgáraihoz:

Túléltük a buchenwaldi koncentrációs tábort. Megesküdtünk, hogy felépítünk egy új, békés és szabad világot. Egyben életünk folyamán tanúságot tettünk a náci Németország bűntetteiről. Nyíltan feltártuk e bűntettek okait és határozottan rámutattunk a bűnökért felelősökre.

Köteleztük magunkat arra - és a mai napig is azt tesszük - hogy megakadályozzuk e bűncselekmények megismétlődését. Mára már sokan eltávoztak közülünk az élők sorából, s velünk együtt feledésbe merül majd a nemzeti-szocializmus terror-uralmának élő emlékezete.

Ma, 70 évvel a tábor megalakítása után még egyszer eljöttünk erre a helyre, ahol a nácik először németeket tartottak fogva, majd azt követően a megszállt országok ellenállóit, a náci Németország ellenségeit, végük pedig a zsidókat, sintiket és romákat, akiket itt akartak elpusztítani. Egyre jobban, mint valaha nyugtalanít bennünket az a kérdés: ki beszél majd a nácik bűntetteiről, ki száll szembe majd a neonácikkal, a demokrácia és az emberi méltóság megsértőivel? Ki beszél és harcol majd a nevünkben, ha mi már nem leszünk?

Bertrand Herz sk.
az IKBD Elnöke

Weimar városa képviselőinek nyilatkozata a buchenwaldi koncentrációs tábor egykori foglyainak:

Mi sohasem fogunk hallgatni a nemzetiszocialisták által elkövetett bűnökről. Tudjuk, hogy városunk történelme a humanista gondolkodás fejlődéséhez, a demokráciához, de ugyanakkor az emberiség elpusztításához is kapcsolódik. Az azoktól való búcsúzás, akik ma még tanúságot tesznek a nácik bűntetteiről, semmiképp sem jelent búcsút a nemzetiszocialista rendszer szigorú bírálataitól. Tudatában vagyunk felelősségünknek, hogy az emlékezést ébren tartsuk és azt nemzedékről-nemzedékre tovább adjuk.

Weimar városának egyenlő jogú polgáraiként köszöntjük Önöket. Az Önök látogatása nálunk bizonyítja, hogy demokráciánkban erősen meg kell szilárdulnia a megvetésnek és elutasításnak a nemzetiszocialista világnézet és mai megnyilvánulásai iránt. Az Önök sorsa, bátorsága és ellenálló akarata továbbra is erőt ad nekünk, hogy ellenálljunk mindannak, ami Önöket, hazájukat és végül Németországot is szerencsétlenségbe sodorta.

Ezért Weimar városa ma tanúságot tesz. Megfogadja, hogy minden erejével arra fog törekedni, hogy a város hagyománya a Német Szövetségi Köztársaság demokratikus öntudatának és politikai kultúrájának szerves része legyen és maradjon a jövőben is.

Mindig teljes erővel fogunk küzdeni a nemzetiszocialista eszme, a fajgyűlölet, és az antiszemitizmus ellen. Tudjuk, hogy az emberi jogok, a szabadság és a demokrácia nem magától értetődő dolgok, hanem ezeket napról-napra újra kell élni és újra kell védeni.

Stefan Wolf sk.
Weimar Város Főpolgármestere

Nyári utazás az Egyesült Államokban

A kilenc órás repülőút végéhez közeledve búcsút vettünk az Atlanti Óceán nyílt vizének látványától és megpillantottuk a közeledő kontinens csipkézett, szakadozott partvonalát és egyre jobban kivehetővé váltak az addig elmosódott foltoknak látszó hegyek, erdők, tavak, majd az épületek, a sztrádák és az azokon futó hatalmas forgalom, aztán megérkeztünk a new yorki Kennedy repülőtérre.

A hosszú úttól megfáradt utazók igyekeztek minél hamarabb túlesni a hivatalos belépetési procedúrán, ám ez nem volt egyszerű dolog, hiszen hatalmas tömeg várakozott már előttünk. A bevándorlási hivatal munkatársai alaposan, nagy türelemmel (amire igencsak szükségük volt, mert

sokan alig beszéltek az angol nyelvet és valahogy mégiscsak szót kellett érteni, ezért nagyon időigényes volt az egész folyamat) és udvariasan kikérdeztek mindenkit utazása céljáról, azonosították az ujjlenyomata alapján és miután a sok kérdés után döntöttek arról, hogy beengedik, bepecsételték az ott tartózkodásra jogosító engedélyt. Ez után a vámvizsgálat gyorsan megtörtént, a téli szalámiról kellett lemondanom, miután azt tilos bevinni. (Gondolom a Magyarországra beutazókat is hasonlóan alapos eljárás után léptetik be az országba, bár ezt nem tudom, miután még nem érkeztem haza idegenként.) A légkondicionált repülőtérről kilépve, nagyon párás meleg fogadott és óriási, szintén kifelé igyekvő tömeg,

de fél óra multán a szállásomon voltam, Brooklynban.

A következő hetekben, kötetlenül, ráérősen igyekeztem felfedezni a látványosakat, ehhez igen nagy segítséget nyújtottak a remek, részletes, használható térképek és a kiterjedt autóbusz- és metró hálózat (amit jól kiegészítenek a szigetek közötti sűrűn közlekedő hajó- és kompjáratok). Velük mindenhova viszonylag gyorsan el lehet jutni és szinte lehetetlen eltévedni. Így aztán hamarosan Manhattanben a Ground Zeronál, azaz a World Trade Center helyét körülvevő kerítés mellett álltam.

A kerítés már beljebb tolódott, mint ahogy azt a 2004-ben tett látogatásom alkalmával láttam, a megromogott metró állomást helyreállították, így már használható, de még mindig a gödröt látni, lassan halad a rekonstrukció. A kerítésre egy a tragédiára emlékeztető, tablóból álló dokumentációs anyagot függesztettek fel, mindig sokan állnak előtte.

Nem messze innen a neogótikus templom, a Trinity Church épülete található, kertjében van a gőzhajó megalkotójának, Fultonnak a sírja. Aztán a Broadway forgatagában folytattam a városnézést, majd a Wall Streeten szóba elegyedtem két sziesztázó befektetési tanácsadóval, akik napozás közben költötték el ebédjüket egy lépcsőn ülve, ez teljesen megszokott dolog ott.

A következő állomás, amit mindenképpen meg akartam nézni, a Természettudományi Múzeum volt. A megszokottól eltérően, kissé körülményesen jutottam el oda, sokat vártam a metróra, s ráadásul olyan szerelvények jártak azon a vonalon, amelyeknek semmi keresnivalójuk, nem volt arra. Majd este az egyik Tv csatorna hírműsorát látva értettem

Ground Zero, 2007

meg a szokatlan dolgot, az előző éjszaka tornádó söpört végig Brooklyn egy részén, megrongálta a vonalakat, ezért kellett átirányítani a szerelvényeket.

A múzeum nagy élményt nyújtott, a kiállítások rendkívül színvonalasak voltak, a modern technika alkalmazása nem elriasztotta az embereket, hanem megkönnyítette a tárlatok felfedezését. (Bizony a hazai intézményekre is ráférne a jelentős technikai rekonstrukció és szemléletváltásra is szükség lenne.) Az automatikusan elinduló ismertető, kisfilmek, a különleges megvilágítás és a fények mind a kiállítások hatását növelték. Mindenki megtalálta a kedvére való látnivalót, válogathatott a dinoszauruszokat, a békákat, az emlősöket, a tengerek élővilágát, az ásványokat, meteoritokat bemutató tárlatok között, de bemehetett a planetáriumba is. Számomra az aranyak szentelt terem volt a legemlékezetesebb. Az épületben kávézó, bárók is vannak, kényelmesen meg lehet pihenni és ajándéktárgyakat lehet vásárolni, igen nagy választékban. A gyerekek számára nagyon sok és érdekes programot szerveznek, azok tényleg megszeretik velük a természetet.

A múzeumból kijövet érdemes végigsétálni a Central Park mentén, a Columbus Circle felé, így útba esik a város legrégebbi múzeuma (New York Historical Society), s nem messze onnan a Dakota-ház, ahol John Lennon élt.

Egy csendes vasárnapi délelőttöt szerettünk volna eltölteni a Rockefeller Center és a Saint Patrick's Cathedral környékén Manhattanben, ám belecseppentünk a dominikai származású new yorkiak parádéjába, ami rendkívül színes, látványos és a sípoktól, doboktól, valamint az autók platóján elhelyezett hangfalakból áradó zenétől hangos is volt. Kifejezetten jó volt betérni a katedrális falai közé.

Természetesen felkerestük a Liberty Islanden felállított (felépített) Szabadság-szobrot és a bevándor-

lónak emléket állító Immigration Museumot Ellis Islanden. Tizenkét millió ember lépett itt partra, közülük 600 ezernek a nevét őrzik táblákra vésvé a parkban. Egészen különleges élmény volt átsétálni gyalogosan a Brooklyn-hídon.

Brooklyn (New York egyik kerülete) egészen más jellegű, mint Manhattan. Nincsenek felhőkarcolók (legalábbis a Borough Parkban és környékén), emberi léptékűek az épületek, a vörös téglás, nem túl magas házak szellősen helyezkednek el egymás mellett. Ebben a városrészben volt a szállásom, így nagyon sokat jártam a környéket gyalog, s jólesően tapasztaltam, hogy itt nem kelt feltűnést, ha valaki szariban, hagyományos haszid öltözetben, vagy bármilyen más népviseletben jár-kezel az utcán, nem bámulják meg, nem szólják meg ezért.

Számos zsinagógát, imaházat és sok, a zsidó közösség által fenntartott iskolát láttam, szemmel látható a hagyományok tisztelete. Az imaidő közeledtével különösen megélnékül az utca, sokan igyekeznek gyerekeikkel együtt a zsinagógákba. Meglepetésként ért, hogy a sábesz közeled-

tét szirénával jelzik, s ilyenkor elnéptelenednek az utcák és a világvárosi forgalom elcsendesedik, békés lesz a városrész.

Ellátogattunk Philadelphiába és Bostonba, amik a távolsági autóbusszokkal gyorsan elérhetőek. Rendezett, angol városokra emlékeztetett mindkettő és nagy becsben tartják a függetlenségi mozgalom, és a háború emlékeit. Philadelphiában tulajdonképpen az Independence National Historical Parkban, vagy a közelében megtalálható minden fontos helyszín és emlék (Independence Hall, Liberty Bell). Boston a „teadélután“ színhelye, ezzel az eseménnyel indult a szabadságküzdelem, aminek eredményeként megszületett a független állam. A turisták tájékozódásának megkönnyítése érdekében vörös színű vonal vezet a járdában, helyszínről-helyszínre, így nem kell kérdezősködni, megtalálunk mindent.

Úgy gondolom, hogy amit jónak, praktikusnak, használhatónak találunk, azt nem kell szégyellnünk átvenni és alkalmazni.

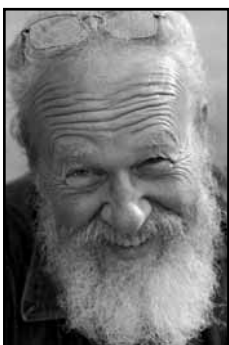
Riczu Zoltán

fotók: Riczu Zoltán

Brooklyni „szuká“ (sátor) az erkélyen

Az észbontó város

Vallási hovatartozástól függetlenül - vagy inkább éppen amiatt - sokan szeretnének Jeruzsálemben élni. Talán még annál is több azoknak a száma, akik ott szeretnének meghalni, pontosabban ott akarnának örök (vagy legalábbis a feltámadásig tartó) nyugovóra térni.

Megzavarodni azonban - elnézést a szakszerűtlen kifejezésért - vélhetően senki nem szeretne, csak hát éppúgy, mint a halál, ez sem elhatározás kérdése. Létezik egy, a városhoz kötődő betegség, Jeruzsálem szindróma a neve. Aki huzamosabb időt töltött ott, találkozhatott néhány jellegzetes figurával, különösen a városközpontban és az Óváros környékén, akik magukon viselik a betegség jeleit.

Már a középkori keresztény zarándokok feljegyzéseiben találkozhatunk a betegség leírásával. Egy Margery Kempe nevű angol turistanő a 14. században jutott el a Szentföldre, és önéletrajzában leírja, miként uralkodott el rajta a furcsa, teátrális viselkedés és a megváltói küldetésűdat a szent helyeken tett látogatása alkalmával.

Évszázadokkal később, 1937-ben jelent meg a betegségről az első tudományos publikáció dr. Heintz Herman, az első zsidó pszichiátriai intézet, az Ezrat Nasim munkatársa tollából. A következő évtizedekben a Kfar Saul-i elmegyógyintézetben kezelték a betegeket, de ma már a város bármelyik kórházának pszichiátriai osztálya fogadja őket. Már aki eljut a beutalásig, mert az esetek többségében nincs szó ön- vagy

közveszélyes viselkedésről, és a turisták a hazatérés és megfelelő gyógyszeres kezelés után két-három hét alatt helyrejönnek. A tipikus, kezelésre szoruló esetek alapján kialakított átlagbeteg-kép nyugati országból érkezett, egyedül élő és magányosan érkező, vallásos hátterű turistát mutat, többségük rendelkezik némi pszichés háttérrel.

1969-ben csaknem tragédiát okozott egy Jeruzsálem szindrómában szenvedő beteg. Arról az ausztrál keresztény hívőről van szó, aki úgy döntött, azzal segít a Teremtőnek tervei megvalósításában, hogy felgyűjtja a Szentély hegyen álló arab mecseteket, de legalább az Al Akszát. Elmondása szerint azt akarta elérni, hogy a zsidók ismét birtokba vehessék legszentebb helyüket, felépíthessék a harmadik szentélyt, és ezzel elhozzák a világ megváltását.

A betegséget kiváltó ok máig tisztázatlan. A legelfogadottabb feltételezés szerint a páciensek által elképzelt bibliai Jeruzsálem és a valóság közötti különbség okozza azt a traumát, aminek megnyilvánulása az általuk áhított környezet megteremtésére és önmaguk beleillesztésére tett kísérlet.

Vannak tehát, akik kész tervvel érkeznek. Ilyen volt például az adventista asszony, aki Philadelphiából jött Jeruzsálemba a 19. században, meghozta azért, hogy földművelésre tanítsa az ott élő szegény zsidókat. Azt várta ettől, hogy a világ minden

részéről megindul a zsidók áradata a szent város felé, és... a folytatás kitalálható.

Persze nem mindenki bolond, aki bolondul a városért, nem lelki beteg mindenki, aki hisz Jeruzsálem misztikus erejében. Gogol, a híres orosz író például azért látogatott oda, mert hitte, hogy a város légköre segít felülkerekedni alkotói válságán. A Szent Sír Templomhoz érve azonban megrémítette a zaj és a nyüzsgés. Csalódása akkora volt, hogy úgy érezte, szertefoszlott utolsó reménye, alkotókészsége soha nem tér vissza. Ezt meg is írta Tolsztojn, majd visszatért Oroszországba, és ott mély depresszióba süllyedt. Később mégis megpróbálta megírni a Holt lelkek harmadik változatát, de halála előtt megsemmisítette a kéziratot.

Egy neves pszichiáter egyszer szinte büszkén jegyezte meg: ez a szindróma a maga nemében egyedülálló a világon, hiszen egy magában napóleoni hajlamokat tápláló beteg nem utazik Párizsba. Jeruzsálemben azonban voltak már Sámsonok (az egyik a Si-

fotó: www.pbase.com/al309

Dávid király Jeruzsálemben ma (a fotó illusztr.)

ratófal köveit próbálta elmozdítani), Dávid királyok, Keresztelő Szent Jánosok és mindenféle kisebb-nagyobb próféták. Egyes feltevések szerint a Mekkába zarándokoló mohamedán hívők tömegében ugyan szintén megfigyelhető néhány hasonló eset, persze az iszlámhoz kötődő változatban, ezekről azonban nem készül feljegyzés.

Somos Péter

Chanuka

Időszámítás előtt 167-ben kezdődött el a Hasmoneus dinasztia Szeleukida Birodalom elleni lázadása. Három évvel később a küzdelem Jeruzsálem és a Szentély görög uralom alóli felszabadításával érte el tetőpontját. Épp ezért - bár a harcok még tíz éven át folytatódtak - ez az év, i. e. 164 az, amelytől a Chanuka megünneplését származtatják.

Az előzményekre utalást találhatunk Dániel könyvének 11. részében: „És seregek állanak fel az ő részéről, és megfertéztetik a szenthelyet, az erősséget, és megszüntetik a mindennapi áldozatot, és felteszik a pusztító utálatosságot... az Istenét ismerő nép felbátorodik és cselekszik.“

A hasmoneusok könyvének magyarázata szerint (második rész, 10. fejezet) azért tartott az ünnep nyolc napig, mert abban az évben nem tudták megülni a Szukot ünnepét. Először a bábéli Talmudban jelenik meg a manapság legelterjedtebb magyarázat az egy napra való olajról, amely nyolc napra bizonyult elegendőnek. Ez a verzió eltér az előzőektől, aminek az lehet az oka, hogy a római megszállás után veszélyes lett volna nemzeti ünnepet tartani, ezért határoztak bölcseink a Chanuka szellemi jelentőségének kidomborításáról.

A Talmud leírja, mennyire megrémült az első ember, mikor életében először látta a napnyugtát. A tél közepén, Chanukakor a korán sötétülő napokat fokozatosan hosszabb napok váltják fel, ezért a sötétség elűzését, az optimizmus újjáéledését is jelképezi.

Ósi források szerint a chanukai gyertyát az otthonokban gyújtják meg, olyan helyen, ahonnan a fény kívülről is látszik, pl. az ablakban vagy a ház bejáratánál. Szokás ugyan

chanukiát használni, de eredetileg különálló gyertyákat gyújtottak.

A bejáratnál a bal oldalon gyújtják meg a gyertyákat, így lesz a ház micvákkel övezett: jobbról a mezuzá, balról a chanukai fény. Zsinagógákban és nyilvános helyeken is gyújtanak gyertyát, ez azonban nem helyettesítheti az otthoni szertartást. A zsinagógában a Szentély mintájára a déli oldalon helyezik el a chanukagyertyákat.

A hagyomány Hillel tanítását követi, amely szerint minden este egy-egy újabb gyertya kerül meggyújtásra. Samai ugyanis ennek az ellenkezőjét hirdette, azaz az ünnep napjainak folytatásával napról napra egyenként csökkenteni akarta a meggyújtandó gyertyák számát - nyolc az első napon, hét a másodikon, és így tovább.

Bár Jozsef Ben Matitjáhu (Jozefusz Fláviusz) a fény ünnepének nevezte a chanukát, az ünnepi gyertyákat nem szabad profán célra, pl. világításra használni. Benne foglaltatik ez a gyertyagyújtáskor mondott „Hanerot halelu“ imában is. Innen ered tulajdonképpen a „samás“ használata, melynek segítségével viszont az együttes fény felhasználható. A samast meggyújtásakor nem szabad egy szintben tartani a többi gyertyával, függőlegesen vagy vízszintesen, de mindenképpen érzékeltetni kell a távolságot, hogy külső szemlélő számára is nyilvánvaló legyen a különbség.

Igazság szerint ma már nincs szükség a samás használatára, csak olyan helyen, ahol a chanukagyertyák képezik az egyetlen fényforrást - a hagyomány mégis átmentette a jelenbe.

A nyolc nap alatt tilos gyászbeszédet mondani és böjtölni, szabad azonban dolgozni, kivéve azt az időt,

mikor a gyertyák égnek, ekkor a nők nem végeznek munkát. A hetedik napon meg szoktak emlékezni a nép hősnőiről, így például a hasmoneus Jehuditról, aki a lázadás egyik kezdeményezője volt, és Jaelről, aki megölte Siserát.

A cionista oktatási rendszer is adoptálta és a modern zsidóság egyik ünnepévé avatta a chanukát. A nemvallásos értelmezés a külső ellenség és az asszimiláció elleni harc jelképeként tünteti fel. A diaszpóra vallásos zsidósága ugyanis Istenben bízva a passzív magatartásmódot tette magáévá, háttérbe szorította a chanukát mint a lázadás ünnepét, és legjobb esetben is az isteni beavatkozást kihangsúlyozva ünnepelte. A mai Izraelben a chanuka kettős jelentésű: az isteni beavatkozás mellett a nemzeti összefogás eredményezte győzelmet szimbolizálja.

Somos Péter

Tíz éven túl...

1997 őszen egy „viharos“ vasárnap délután új vezetőséget választott hitközségünk közgyűlése, ezzel jogilag lezárult egy sokáig húzódó felemás állapot. Ekkor már majd' egy évtizede kóstolgatta a magyar társadalom a rendszerváltás főztjeit, tanulgatta a demokráciát - mindmáig kétes eredménnyel.

A demokratikusan választott vezetőség akkoriban több ténnyel szembesült. A hitközség aktív taglétszáma nem nagy ugyan, viszonylag kevés a gyerek- és fiataloké, de a tagság igen aktív. Az előző évtizedek anyagi szűkössége, és némi igénytelenség miatt sok tennivaló gyűlt össze az épületek állapota, a bútortat, a felszerelési tárgyak vonatkozásában. Sajnos a temetői erdő meglehetősen elvadult.

Megnyíltak a pénzforrások megszerzésének különböző lehetőségei, de meg kellett tanulni ezeket a forrásokat kiaknázni, tárgyalni, pályázni. Kevesen maradtak abból a generációból, akikre fizikailag és tudásban számítani lehet a sabbati és főünnepi feladatok hosszú távú ellátásában.

A politikailag sokszínű, demokratikus légkört a szélesen értelmezett

társadalmi viszonyok között, de a hitközségi életben sem mindenki szokta meg egykönnyen. A rosszindulatú felhangok társadalmi és hitközségi szinten is megjelentek. Házon belül szerencsére idővel lecsengett, társadalmi szinten - nevezük nevén - a gyűlöletbeszéd manapság mindennaposnak mondható, felerősödött, „kimúlása“ egyelőre nem várható. Heller Ágnes szerint antiszemitizmus addig lesz, míg zsidók élnek a Földön - azaz reményeink szerint örökké.

Ez a rövidke visszaemlékezés természetesen nem arról szól, hogy '97 után eljött a Kánaán, minden szép és jó lett. Az elmúlt tíz év megítélését bízzuk a mindenség egyetlen, mindenki felett álló Bírájára. Kérjük az Ő áldását közösségünk tagjaira, barátainkra, támogatóinkra, hogy legyen erőnk végigmenni az úton, mely kötelességünk.

Meg kell, őrizzük azt az örökséget, melyet őseink a gyakran elemberlenedett világban számunkra megőriztek. Különben mit adunk tovább fiainknak...

Kertész Gábor

**A hitközség irodájában szabadságolás
és energiatakarékosság miatt
2007. december 17-e és 2008. január
6-a között szünetel az ügyfélfogadás.**

**Sürgős esetben hívható:
0630/915-3415 - Kertész Gábor,
0630/490-0084 - Somos Péter.**

Öröm és ürröm

A közelmúltban ülésezett a MA-ZSIHISZ pályázatokat elbíráló kuratóriuma. Megnyugtató számunkra, hogy sikerült újságunk kiadásának, a szerkesztés színvonala emelésének anyagi feltételeit nagyrészt biztosítani. A testület kisebb-nagyobb viták során kialakított elvek alapján hozta meg döntéseit, melyekkel a nyertesek - így hitközségünk is - minden bizonnyal elégedettek.

A kuratórium igyekszik a sokszínűséget, így az itt-ott megjelenő helyi újságokat is támogatni, különösen akkor - mint azt az egyik hitközségi vezető megfogalmazta - „ha az nem schimpfeli a hitközség vezetőit“. (A „schimpfen“ kifejezés szidást, szidalmazást, lejáratást jelent.)

Fogadjuk el ezt a megjegyzést a „szerző“ verbális irodalmi munkásságának, vagy humora sajátságos megnyilvánulásának. Nehogy véletlenül is arra gondoljon valaki, hogy volt egy korszak, melynek volt egy vezetője, akitől megtanultuk anno, hogy „aki nincs ellenünk, az velünk van.“

Mellesleg az Új Élet „flekkenező“ lejáratója miatt annak idején egyetlen hitközségi vezető sem volt szolidáris a gyatra gúnyiratot olvasván (Sófár III. évf. 4. szám, 4. oldal, www.sofar-ujzag.hu).

Persze a magamfajta „kötekedőnek“ sem kerüli el a figyelmét, hogy az utóbbi években a zsidó közéleti viták, hatalmi harcok rendszeresen megjelennek az írott és elektronikus sajtóban, esetenként kiszivárogtatva.

Ezúton kérdem a kritikára oly' érzékeny fenti urat: jó ez nekünk?

Kertész Gábor

Utazó történelem

Tizenhat magyarországi várost - közöttük Nyíregyházát - érintette az a holokauszt vándorkiállítás, melyet Novák Iлона múzeumpedagógus és az Élet Menete Alapítvány szervezett. Az utazó kiállítás a Magyar Állami Vasutak által felújított korabeli marhavagonban kapott helyet és fő célja a holokauszt-oktatás segítése volt.

A vagonban a Magyar Nemzeti Múzeum fotóarchívumából származó, a borzalmakat felidéző felvételeket, egy csendőr, és egy SS katona egyenruháját, illetve egyéb korabeli fegyvereket tekinthettek meg az érdeklődők. A vagon padlójára festett lábnyomok, a falakon olvasható Radnóti idézetek, és a

vagon elé elhelyezett bőröndök az áldozatoknak állítottak emléket.

Az országSZerte több mint harmincezer fiatal által megtekintett kiállítást Nyíregyházán Kertész Gábor hitközségi elnök, Nagy László alpolgármester, Riczu Zoltán történész-muzeológus és Asher Ehrnfeld debreceni rabbi beszédével nyitották meg.

Nyíregyházán a kiállítást a szervezők adatai szerint kb. háromezer diák látogatta meg, azonban sajnálatosan előfordult, hogy a közoktatási intézmények vezetőit csak hosszas győzködés után lehetett rábeszélteni arra, hogy tegyék lehetővé szervezeten a vagon megtekintését a diákok számára.

Az utazó múzeum Gödöllőn - ahol

Endre László, a zsidók deportálásáért felelős egykori államtitkár főszolgabíró volt, és amit Horty rezidenciája helyéül választott - sem részesült egyhangúan pozitív fogadtatásban. A kiállítás helyi megnyitóját követő egyik reggelen a szervezők döbbenet olvasták a vagon oldalára festett feliratokat: „Zsidó írtás nem volt“, „Solymosi Eszter bosszúja“, „Zsidók nélkül szép az élet!“.

A kiállítás szervezésében számos lelkes diák, egyetemista vett részt, ami jó jel arra nézve, hogy a holokauszt történelmi jelentőségével számos fiatal tisztában van.

Az utolsó helyszín Kisvárda, az egykori Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei gettó helyszíne volt. ■

Gyűlöletbeszéd: ítéljen a nép!

„A személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak. (...) A személyhez fűződő jogok

sérelmét jelenti különösen az egyenlő bánásmód követelményének megsértése, a lelkiismereti szabadság sérelme és a személyes szabadság jogellenes korlátozása, a testi épség, az egészség, valamint a becsület és az emberi méltóság megsértése.” - olvassuk a Polgári Törvénykönyv (Ptk.) 75. és 76. §-ában.

Ezek a rendelkezések az Országgyűlés szándéka szerint kiegészülnének egy újabbal: *„A személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti különösen az a sértő megnyilvánulás, amely faji hovatartozásra, nemzeti vagy etnikai kisebbséghez való tartozásra, vallási vagy világnézeti meggyőződésre, szexuális irányultságra, nemi identitásra vagy a személyiség más lényegi vonására irányul, és személyek e vonással rendelkező, a társadalmon belül kisebbségben lévő körére vonatkozik.”*

A Ptk. szerint - a tervezet hatálybalépése esetén - a fenti „sértő megnyilvánulás“ elszenvedője lényegében a következő polgári jogi igényeket támaszthatná bíróság előtt. A sértett személy követelhetné a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását; a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől; követelhetné, hogy a jogsértő nyilatkozattal vagy más megfelelő módon adjon elégtételt, és hogy szükség esetén a jogsértő részéről vagy költségén az elégtételnek megfelelő nyilvánosságot biztosítsanak; végül kártérítést is követelhetne.

A tervezet egyik különleges eleme

még az is, hogy a „sértő megnyilvánulás“ miatt bárki perelhetne. A javaslat ebben a vonatkozásban kiemeli a közhasznú vagy kiemelkedően közhasznú társadalmi szervezeteket és alapítványokat is.

Hétköznapi nyelvre lefordítva a fentiek azt jelentenék, hogy a módosítás hatálybalépése esetén a legközelebbi „zsidózás“ után a hitközség beperelhetné a szidalmazót. Ebben az esetben polgári pert kell indítani a jogsértő ellen. Bizonyítani kell a megnyilvánulás megtörténtét, és sértő mivoltát. Meg kellene jelölni, hogy a hitközség felperesként mely a fentiekben felsorolt igényt kívánja érvényesíteni.

Tegyük fel, a hitközség megnyeri a pert. A bíróság megállapítja a jogsértés megtörténtét. Nagyszerű... Esetleg kötelezi az alperest a jogsértés abbahagyására és eltiltja a további jogsértésektől. Nos, itt már szerintem egyesek mosolyognak... El tudjuk képzelni, hogy a miépesek abbahagyják a zsidózást a bíróság ejnyebejnyéjére?

Menjünk tovább. A bíróság kötelezi a jogsértőt, hogy biztosítson megfelelő nyilvánosságot az elégtételnek. Képzeljük el! A Magyar Fórumban, vagy a Demokratában, netán-talán a kuruc.info-n megjelenik a következő nyilatkozat: „Jogsértőn nyilatkoztuk előző számunkban, hogy a zsidóság a magyar népen élőködik stb. stb.... Megbántuk, ezután szeretni fogjuk a zsidókat.“ (Itt már gurulunk a nevetéstől...)

Sólyom László köztársasági elnöknek sem tetszett a Polgári Törvénykönyv fenti módosításának tervezete, mivel az Alkotmánybíróság (AB) egykori elnöke szerint az új rendelkezések alkotmányellenesek. Az elfogadott törvényjavaslatot nem írta alá, hanem élve az Alkotmányban biztosított jogával, továbbküldte a módosító törvényt előzetes normakontrollra az AB-hez.

A köztársasági elnök szerint a módosítás azért alkotmányellenes, mert aránytalanul korlátozza a szabad véleménynyilvánításhoz való jogot, határozatlansága folytán sérti a jogbiztonságot, a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütközik és sérti az önrendelkezési jogot. Sólyom László beadványában külön kitér az antiszemita megnyilvánulásokra is. Álláspontja szerint az antiszemita kijelentések általában nem alapozhatnak meg személyiségi jogsértést, hanem - hivatkozva az európai, különösen a német bírói gyakorlatra - csak a holokauszt tagadása, vagy az azért felelős rendszerek, politikusok dicsőítése.

Azon, hogy a gyűlöletbeszéd elleni új szabályozás hogyan fog beilleszkedni a magyar jogrendszerbe, majd rágódnak alkotmánybíráink. Maga az indítvány ellenben - annak ellenére, hogy gyakorlati hasznával kapcsolatban kételyek merülnek fel - jóleső érzéssel tölti el az embert. Legalább jogszabály deklarálja, hogy az antiszemita kijelentések sérthetik a magyarországi zsidósághoz tartozó személyek személyhez fűződő jogait.

Heller Ágnes szerint az USA-ban soha nem volt politikai antiszemitizmus, de igen nagy volt a társadalmi antiszemitizmus. Ez mára azonban megszűnt, mivel a társadalom maga szüntette meg. „Ez az, amit Magyarországon nem értenek, mert mindent az államtól várnak.“ - hangzott a filozófus megfontolandó konklúziója.

Félő, hogy ha az erkölcsi norma betartását a jog felülről kényszeríti a társadalomra, annak megsértői mártirokká válhatnak, ha a jogsértést egyébként maga a társadalom nem ítéli el. Ebben pedig leginkább a politikusok járhatnának élen jó példával.

Örök-képek galéria

Van Önnek a Vészkorszakot megelőzően vagy azt követően készült, zsidó témájú fényképe családi fotói között?

Zsidó témájú fényképeket várunk abból a célból, hogy a Sófár honlapján az
Örök-képek galériában
emléket állíthassunk a helyi zsidóságnak!

A fényképeket digitális archiválást (szkennelés) követően visszaszolgáltatjuk a tulajdonosnak.

A fényképeket kérjük, szíveskedjen eljuttatni a hitközségi irodába!

Temetések

Klein Dávidot hozzátartozói, ismerősei és a hitközség tagjai szeptember 20-án kísérték utolsó útjára a nyíregyházi zsidó temetőben. A Kárpátaljáról származó Dávid bácsi kalandos életútját a Nyíregyházi Zsidó Hitközség tagjaként fejezte be. A gyászbeszédet Markovics Zsolt szegedi főrabbi tartotta.

Váratlanul, fájdalommal értesítettek családtagjai a hitközséget **Barát Tamás** haláláról. Tamást október 9-én kísérték utolsó útjára hozzátartozói: felesége, gyermekei, unokája és anyósa Magda néni, ki hosszú évekig dolgozott a hitközség irodájában. Ravatalánál a hitközség tagjain kívül megjelent számos helybeli barátja, ismerőse is. Gyászbeszédet a család kérésére Kertész Gábor hitközségi elnök mondott.

Sófár az interneten!

Az újság számai letölthetők „pdf” formátumban.

Programok, hirdetések, képes melléklet.

Mondjon véleményt a „Má nismá?” fórumban!

WWW.SOFAR-UJSAG.HU

Temetői nyitvatartás és elérhetőség

Temetői nyitvatartás május 1-től:
 hétfő-csütörtök, 9.00-16.00 óra, vasárnap: 9.00-12.00 óra.

November 1-től:
 hétfő-csütörtök és vasárnap, 9.00-12.00 óra.

A temető pénteken, szombaton zárva.

A temetői iroda telefonszáma: 06-30-318-4907
 Sürgős esetben hívható: Somos Péter (06-30-490-0084)

Meghívó

A Nyíregyházi Zsidó Hitközség
szeretettel meghívja Önt és kedves családját
a 2007. december 9-én, 15:30 órától
kezdődő *CHANUKA ÜNNEPSÉGRE.*

fotók: www.golemszinhaz.hu

Fellép: GÓLEM, a budapesti zsidó színház társulata
Műsor: Dávid pennája (pesti zsidó kabaré)